

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijk en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

203. f.

336.

Korte en wonderlijcke BESCHRYVINGE,

Van de feltfame

WANSCHEPSELS

Van MENSCHEN, die ghebonden
worden in het Coninckrijk GUIANÆ, aen het Menz Parime.

Als mede van de Satyrz / en van de Wyfwen die

AMAZOONEN

Genoemt worden / daer van de oude Historien getwach maecken.

AMSTERDAM, Gedruckt

203. f. 336.

By GILLIS JOOSTEN SAEGHMAN, in de Nieuwe-straet/
Ordinaris Drucker van de Journalen ter Zee / en de Rysen te Lande.

WANSCHEPSELS wonder vreemt, die zijn u hier beschreven,
 Gestaltenis, manier in handel, en haer leven,
 Hoe wonderlijk zy zijn, jae sonder hals of hooft,
 De oogen in de borst, veel van de spraek berooft.
 En oock veel vreemdicheyt van d' Amazoonfche Vrouwen;
 Naeukeurigh op gefochts uyt nieuw Autheurs en d' Ouden.

Korte en wonderlijke Beschrijvinge

van de seltsame WANSCHEPSELS van MENSCHEN, gebonden in het Koninkrijk Guiana / aen het Meer Parime; Als mede van de Satyrs / ende Vrouwen Amazonen genaemt / daer van de oude Historien gewach maecten.

D

At vele Wansche-
felen Monsters in de
Wereldt zijn / twijfelt
niemand; maer offer
foodantige zijn als top
hier vertoonen / sal
meer ontkent dan ge-
looft werden / ten zy het getuygenisse
van so veel geloofwaardige Schryvers
oock die de selve gesien hebben / dit onge-
loof in desen overwint. In de Provincie
Awap Panoma / van het Koninkrijk
Guiana / ontcnt het Meer Cassipa / en
de Doel Parime / (getuygh den Heer
Kalingus) wert een soort van Menschen
gebonden sonder hant of hooft / toeden
van het aengesicht als Neus / Maent en
Oogen staen in de boest / sijn anders ster-
ke / moedige en barbarische Menschen.
Plinius Secundus / die geleest heeft ten
ryde van Keiser Vespasianus / schryft in
sijn natuerlijke Historien / dat in t We-

sten aen den Bergh Mido in Asien / een
secker soorte van Menschen leeft / son-
der hoofden / hebben de Oogen in de boest
onder de Oelen.

Augustinus maect gewach / van
Menschen die sonder hooft ofte hals
hars oogen op de schouderen hebben / de
welcke in de Zee-stract van Carthago /
konstelijck in Muer-werck geschildert
staen.

Stadt
Godes /
boeck 16.
cap. 8.

An de Caerte van Willemus Hulsius
van America / als mede in de Lant-be-
schrijvinge van Jodocus Hondius / sijn
dese Menschen / na hant nature en wesen
sonder hoofden / met Oogen en Neus
in de boest / sonder naemkenichigh afge-
tepkent.

Eenen Lourits Louritz. by een Na-
tie de Mrocouros genaemt / dooz onge-
luck gekomen zijnde / gelijk in de aenge-
togen Schryver kan na gesien worden /
is den selven daer van enige tijdt ge-
ban

Nicolaes
Wasse
naer Ge-
schiede-
missen in
Europa /
in t saer
1626.

Qualty.
Kalegh.
de Reg.
Guiane
cap. 6.

Lid. 7.
cap. 2.

4 Beschrijvinge van de selfsame Wanschepls.

gen gehouden. Op daer eenige jaren geweest zijnde / had somtijts met de Inwoonders propoosten van hare Spaniden / die contom haer leggen / waer van Lourits oordeelde dat sy de sterckste waren / en die licht konden overtuimen / sy verhaelden hem van een Natie sonder hoofden / maer hoe sy daer van spraken / konde 't selve niet aen nemen / als by alle Menschen ongelooftelyck / 't welck haer wonder docht / mits sy dichtwils die gesien en verwonnen hadden / hem belovende als sy eens te strijde gingen / dat sy hem dan mede souden nemen.

Als hy nu over de 5. Jaren met haer geleest hadde / rustede sy een goet deel Canoes toe / wel met Pijlen gewapent / en roepden twee daghen Oostwaerts / hooger als sy lagen / en quamen ontrent dese Conttaye / daer sy seiden dat dese Menschen haer onthielden / en kort daer na bebont genoemde Lourits het waer te zijn / dat sy geseyt hadden / sende van verre meer als hondert alsulcke / op de strand niet visschen besich / maer so haest

als sy de breedde Canoen gewaer wierden / vluchtde sy alle Landwaerdt in. Even-wel traden 12. van dese Aracouros te lande / onder de welcke genoemde Lourits mede was / om eenige so het mogelijk was / te achterhalen / eyndelijck aen het water komende / sagen sy 'er een op een pael achter een klip staen / die sy van achteren besetteden : dese geen middel van upthomst siende / begeest hem te water / al dit geselschap valt hem na / en hadde groote moepte eer sy hem bequaamen / mits hy gestadigh / als een Bruybis / om en wederom wentelde / en so machtigh was / dat sy hertigh qualijck vermeesteren konden / eyndelijck door 't langh woelen af gemat / wiert hy van haer gebonden sijnde / geworpen / en so gevangelijck wegh geboert / en nabij aen haer woon-plaets gekomen sijnde was daer soo grooten toe-loop van menschen / als opt geweest was / een yder voor dit wonder verschijnt / en geweldigh verwondert zijnde.

Op was kort van statuer / dick geset / en vet van lichaem / op de toppe daer yder Mensch de Nech is / stont hem een locke langh swart haar : in 't midden van de borst de neuse / d' oogen stonden

een spanne van malkander / de ooren dicht onder de oren / zijnde klepne passagien / konden qualijck gesien worden : soo dat alles grooutwelyck stont. Als sy tegens den abont atrieerden / was datelijck

Beschrijvinge van de seltsame Wanscheffels.

5

religich diens gebangen hy was / besich met een mick te maecten / die hy in de aerde settede / en hingh hem daer aen / de doeten aen de twee tacken van de Milk / terwyl zy daer mede doende waren maecten hy groot gehuy / met rasen / tieren en bolgen / so schickelijck dat niet te hooren was / doen begonnen zy hem niet stocken te slaen op de borst booz het hart / en op de beenen / dat hy noch langer en meer tierde / eyndelijck kondense hem qualijck doot krijgen / ter tijdt toe datse hem in de zijden sloegen / doen begon hem het bloet uyt de mont en neuse te loopen / de tonge uyt steekende dat hy de Geest gaf : en lieten hem soo hangen / in de moegen stont was het geboortel / dat seer hungerigh aldaer is / op het Lichaem ruckte de stucken daer uyt / dat het dien dagh van alle het vlees berooft was / en niet dan't geraemte aen de milk bleef hangen.

Isidorus Bisschop van Hispalls / maectt getwagh van een seker soorte van Menschen / die hoofden gelijck Honden ofte Leentwen hebben : van een seer afschoutwelijke gedaente : en so een hummer vrouwen baert / die reekt het selve geslacht ; soodanigh een soort sijn oock die welcke de oogen in de borst dragen / sijnde sonder Hoofden / segt den selven Schrijver.

Aen het gebergte van Slabonien / aen de zijde van Italien / is een wonderbaerlijche slagh van Menschen / die een sonderlinge eygen / seer soet-pijpende sprake hebben / qualijck om te verstaen / nochtang met het Hooch-duyts wat gemeen. Sy sijn heel kleyn van statuere en gestalte / ontrent soo groot als een Jongen van 9. oft 10. Jaeren ; maar dick en plomp van lijf / met groote Kroppen die haer ober de borst hangen : sommighe hebben 2. Kroppen aen pder sijde een / en so groot als een mengels kan / sommighe hebben rontom Kroppen / dat psselijck om te sien is.

In Arabien niet verre van de Stadt

Medina Calnabi / is een gebergte ontrent 3. duytsche mijlen in den om-krijt. In 't selve woonen ontrent 4. oft 5. duytsent Jooden / sijn seer kleyn van lichaem / so datter wepnigh onder haer gebonden worden / die boven de 6. spannen lang sijn ; sy hebben een wijsse stem / en sijn meereendeel swart / eeten schier anders niet als Schapen oft kalfs-vlees. Sy sijn besneden / en bekennen datse Jooden sijn. Andien sy een Moos oft Heyden bekomen konnen / so willen sy hem levendigh. Augustinus in de boos aen-getogen plaetse / maectt oock getwagh van menschen die geen mond en hebben / die alleen niet inhalen en uyt-blasen haers adems door de Neus-gaten / sijn levende. Ja men vertelt oock / datter een secker volck is / de welcke een been in hare voeten hebben / en welcke hare knien niet en buigen / en eventwel niet te min wonderlijck rasch sijn / dewelke Doet-schaduwers genoemt worden / mits dat zy langs de aerde / op haer rugh leggende / haer selven tegens de hitte der Sonne met de schaduwte harer voeten beschermen.

Men heeft oock menschen die Cyncephalos / dat is / honts-hoofden genoemt werden / welcke bassen gelijck de Honden / en niet van ymant bukten haer geslachte konnen verstaen werden.

Van de Harmaphroditen sijn veel ghetungenissen / nochtang / alleen de reeden van boven genoemde Leeraer : die menschen genaemt Androgyni / dat is / halfman / half vrouwe / al hoe wel zy gantsch selben en wepnigh sijn : eventwel nochtang geschiet het nauwelijck / datse 't eeniger tijdt niet en souden wesen ; in dese blijckt beyder beeltenisse van Man en Vrouwe / soo kennelijck / dat men niet en weet / na welcke van beyde zy behooren haren naem te hebben.

Lucianus Mautianus / verseeckert gesien te hebben / binnen Argos een vrouwe / Arescusa genaemt / de welcke eerst getrouwt sijnde / naderhant een Man is geworden / haert geuegh / en een Vrouw

Reyde
van Lu-
dowich di
Bartho-
ma.

Valpene
wonder-
lijcke we-
relt.

troutude/ en wert genaemt Arescon. De- schen in Scythia gevonden wierden/ die
selbe schrijver getuygt gesien te hebben/ maer een dogh in haer booz- hooft staen-
dat het selfde gebeurt is een Jonghman de hebben; gelijk Homerus van de Ep-
tot Smirne. En veel meer andere vzeem- clopes/ dat is een- oogige Reuse verhaelt/
dicheeden/ desen aengaende beschrijft de dese een- oogdige lipden worden Arima-
Heer Dosteau/ in sijn Schadt-boeck. spi gheheeten. Het is by ervarenthepdt
Julius Gellius een deftigh Historie- bevonden dat daer mede Menschen
Schrijver verhaelt/ datter oock Men- zijn van een optnemende groothepde;

Mensen twee maal soo groot als andere menschen/voornamentlijk/ en by groote meenigte in Chili/ zijnde een Provincie van America. Julius Scaliger vertelt/ dat hy/ na de zeege die Louis de XII. voor

Lode had bevochten/ in het sieken- huys binnen Milaan een Jonghman sagh/ die soo groot was dat hy noch gaen noch staen kon/ wijs hy tot de krachten zijns lichaems niet doetsel genoegh konn krij- gen;

gen; wies halp en by op twee aen een ander gehechte beddens/diens langte by berephte / moët leggen. Of 'er in de oude

tijd / Neusen in Holland sijn getweest / daer laet ick de Geleerde Adrianus Junius mede getwoeden.

Aen de Caep de Bona Esperance is oock een slach van volck / by ons gemeenlyck Hottentots genaemt / om dat haer tael daer seer op slaet; sijn seer leelijc van aengesicht / en haer hapy hangt by en leelijc by 't hooft neer; en sommige hebben haer epgen huyt door- hachelt en gebrant / daer zy dan eenigh vet oft ongel in stecken / waer door sy seer komen te stinken. daer worden oock vrouwen gebonden met groote boysten / en hebben swart en leelijc hapy. Sy weten hun spijts niet te bereyden maer vallen op de gelozven beesten gelijk de Honden / eeten de selve met het ingewant mede op / en geen doode beesten vindende / soecken sy de doode visschen by de strant / sonder soo veel te weeten dat de leevendige visschen te vangen sijn. Haer spraek is seer belemmert / klappende als de Calkoensche Nann / klappende over het ander woort op haer mont / gelijk of men op sijn dupm

knipte / soo dat haer mont gaet als een Katel / slaende met haer tonge overluyt. Waer over men haer tge opmerkinghe van haer tael / den naem van Hottentot geeft. Sy noemen nu oock haer selven Hottentot. Singen oock al dansende / Hottentot Bbokwa / Hottentot Bbokwa / Ec. Waer mede sy willen segge geeft Hottentot een byock Bzoot : en voorder is by haer te seggen Kahow / Kahou / sit neder / Bou een Os / Wa een Schaep / en Cori Pser / Ec. Sy sijn niet seer genegen geweest tot eenige handelinge ofte gemeenschap met vzeemde Natien ; maer sijn seer wantrouwigh / ontrou en diefachtigh / Linnen / Wollen / Spiegel en Bellen wierden by haer niet geacht / maer't Pser wel / en by die aen de Tafel- hap liever het koper / doch voornamelyk de Taback en de Brandewijn / de liefte dinghen van allen. Haer-lieden Eten is Kruipden / Bee / Wilde-gebierten

Beschrij-
vinge van
de wonder-
van de
Caep de
Bona
Esperan-
ce.

Mattelie
Wopagie
1608.

en Visch; alle Gedierte eten sy met het ingewant met al op/de darmen wat ingesluit / sonder wassen / soo als het geslacht of gebonden is/ eten sy raeww met vellen met al op. De Strant-loopers omtrent de Casel-bap/eten oock de stinkende asen der Visschen / die sy by gebreekt / aen de strant op soeken/ de welke van de Zee opgewoepen worden; door dien sy niet en weten dat de levendighe Visschen te vangen zijn. Sy sijngeen of dinciken en eeten/ oock veel Taback en Brandewijn/ so sy die maer krijgen konnen / alwaer sy seer graegh nae zijn. Sy slapen in 't Veldt al met malkanderen. Mannen en Vrouwen/ met de beenen al nae en ober malkanderen/ om de warmte wil. Wat haer kleedinge belangt/so hebben sy meest al te mael niet anders als een kleen Velleken vooz haer schamelheyt / ontrent een hant byet/ en pas een span langh / en vorders sijn sy geheel naecht/ so Wang als Vrouwen. Andere hebben een leeren Riem om haer middel/ daer een gebilde Dosse ofte Riatten-steert of dierghelijcke aen vast is / vooz haer schamelheyt nederhangen. Sommighe hebben een Mantel van Ossen/ Vreten/ Boeken/ of dierghelijcke Vellen/om het lijf / met het hapt na binnen toe gekeert/ die sy vooz onder de kinne toe binden/ en alsoo als een Mantel geront zijnde / tot aen de billen toe laten af-hangen. Vooz Schoorten hebben sy twee dobbelde Vellen ofte Lappen van een Hupd / en somnighe Berckens onder de voeten/ gelijk de Winnebroeders-zoelen/ dog een wepnigh breder tegens de scherpte der Klappen. Onder de Vrouwen sijnder oock met Vellen om haer boven-lijf behangen / sijnde een leelijck goet / oock daer beneven hebben sy een vel om het onder-lijf toegebonden / en hebben Musen van Vellen op haer hooft: Sy draghen Darmen van Beesten om haer beenen en om den hals / daer in sy eenighe klepnigheyt en konnen bergen. En van gelijcken ve 11 Mannen draghen oock Darmen van

eenige Beesten met bet / met al vers en niet vers / twee of drie mael in den anderen geblochten om den hals / sy sincken dies halven wel een roede in de wint / en siender upt als oft sy haer leven niet gewassen waren. In dese Darmen die de Wang om den hals dragen/ daer in verbergen sy haer Taback/ Pijpen en ander snooren / in plaetsen van in een sack. So dat sy in alles seer ongeregelt sijn / en Beestachtigh / Wilt / Ruygh ende Dupl van leven. Vooz circaet hebben sy eenige vergulde ofte Geel-kopere Ringetjens aen de vingeren / en Pater-nosters van been en hout / oock Arm ringen van Elpen-been/ geslepen Schelpen en floot koper. Oock draghen sy veel kopere Ringen om d' armen en beenen; sy hebben oock Arm-ringen van een stofse / die tusschen Gout en koper gelijck/ hebben Coralen om den hals. En wat haer Hupsinge aen gaet / sy leven als de Arabiers in 't veldt / in Hutten dewelcke staen twintigh of meer in 't ronde / als klepne Derckens kotten; sijnde van gedaente als een Backers-oven boven ront / ende met Matten van Viesen bedeckt / en sy sijn soo kleyn dat sy de selve konnen op nemen en daer mede weghloopen. Wat haer handteeringhe belanght soo is haer voornaemste werck Viesen te bereyden/daer van sy Matten maecten om haer hupsen te bedecken. Sy hebben oock groote Ossen die sy tot haren dienst gebuycken/ de welke sy een houten haechjen door de neus doen / daer sy die mede leypden als met een Coom / en also haer bagagie ofte goederen van plaets tot plaets / in steede van met Paerden/ doen verhoeren. Sommighe hebben in de een hant een scherp stockjen / omtrent van drie voet of wat meer / en een vinger dick/ daer sy seer niet mede weten te schieten/ zijnde een soorte van haer Af-sagaven. In de ander handte hebben sy een stockjen daer een Dossen of Riattensteert/ of dierghelijck ober getogen is/ ofte in plaets van dien/ hebben sy Pluymen

Paulus
van
Caerden.

Zeger
van
Caerden.

van Strups-bogels/ 't welck sy booz een
neus-doorch gebuycken / om 't sweet
daer mede af te veegen / ofte om de vlie-
gen daer mede af te heeren; daer het lant
tot verwonderens toe vol af is. Sy ma-
ken oock seer licht buyz/ alleen met twee
stockjens tegens malkander wyjende/
daer sy dan den nacht by ober byenghen.
Sy sijn seer beschroomt booz 't water/
bysende haer nat te maecken/ waer dooz
vermoet en geloof wort / dat geen van
haer allen weet te baren noch te visschen/
des te meer also men daer geen Schepen
vernomen heeft/ (het welck sonder twij-
fel by haer noch wel aengenomen sal
worden) want nae 't rapport der Maets
van 't Schip den Salmaider/ so heb-
ben de Nederlanders al eenige Cassers
oft Pottentoes met veel moeyten alsoo
veer gebracht/ datse bequaem waren om
de aerde te krupen / daer in sy gebuyckt
wierden tot opbouwinge van het Hout

aen de Soete Kibier. Daer valt oock
veel te handelen met goet profijt. Soo
dat men booz een weynig nieuwt en out
Wser/ en beter Koper/ verkrigt verschep-
den slach van Dee / als Ossen en Scha-
pen/ Et. doch 't alderbesten en willighste
booz Toback of Brandewijn. En booz
Coralen verkrigt men van haer Schilt-
padden en Vogel-strups-Eperen. Men
kan niet bespreuen dat sy hebben eenige
Wet oft Geloof / en om deser oorsaecke
so noemt men haer Cafres/ Cafres ofte
volgens Darmacol/ Queferes/ van gelij-
ken als haer landt Queferie. Sy heb-
ben haer Overste die sy Koningh ofte
Heer noemen / al-hoe-wel sy mair als
Ballingen leven sonder Coningh / Po-
litie ofte Ordonnantien. Sy sijn soo
kloeck en snel in 't loopen / dat sy oock
een Bul kunnen achterhalen / die sy dan
by de hoozen ofte by een achterste voet
vatten/ en houden hem so staende.

Op onse tijdt is upt Angola gebracht
een Indiaensche Satz/ de welke aen
sijn Hoogheit den Prince van Orangien
Frederick Hendrick/wiert geschoncken.
Wiens af-beeldinge hier na 't leven ver-
doont wort. Dese viervoetigen Satz/
een Mensch seer gelijc weseude/ is by de
Indianen genoemt Orang-Outang of

een wild Mensch: 't was van lenghte
een drie-jarigh/ en van dicke een ses-
jarigh kint gelijc/ van lijf bet noch mager/
maer vier schootig/ seer wacker en gaen/
en van so dicht-gevoegde leden en groote
museulen/ dat het meest al konde grijpe/
wat het wilde/ van boozen was 't ober al
hael/ achter vol swart har/ het aensicht

was ruyg/ en als van een tandeloos out
wif / met een ingedrukte bzeede ofte
platte neuse. Het had ooren gelijk een
mensch/ een bofs (zijnde een wif ken)
met twee verheeven mammen / de buik
hadde wat dieper ingaende nabel/ de bo-
ven en onderleden den mensche so gelijk/
als het eene moeder en het ander. Den
elle-booghe hadde haer veroschte te sa-
men-voeginge. De handen perfecte vin-
geren/ de dupin rechte menschelijke ge-
daente ; voorts de ouder-leeden hare
bzaepen/ en de voeten natuurlijke hielen.
Door dit geschickte en fatsoenlijk wesen
konde het recht over eynde gaen/ en lich-
telijk een redelijk swaer gewicht heffen
en dragen : als het bronck/ nam het met
de eene hant het oor van de kan / en met
de ander lichte het de kan op : gedronken
hebbende / wiste het beschepdelijk de
mond en de lippen af te beghe/ als een

manierlijk mensche/ het was soo behen-
digh in het slapen gaen/ dat het sijn hooft
hooger / en als op een kussen leyde / het
lichaem soo bequaem deckende/ als ofter
een sacht teer mensch ghelegen hadde.
Den koningh van Sambaces / heeft
aen mijn Buerman Samuel Blom-
mert vertelde / dat dese Satpys / inson-
derhepdt dat mannekeins zijn / in 't Ep-
landt Boneo so stout en kloekmoedigh
zijn / en soo stercke muscuelen en spieren /
hebben / dat sp wel teghen getwapende
Mannen dofsen aengaen / als oock te-
gens Vrouw-persoonen : dien sp som-
tijts met hittige tocht/ ontschaecken en
verkrachten : welke geplypdt tot de
Vrouwen / haer met de oude wulpsche
Satpys gemeen is / so dat de Indiaense
Vrouwen de bosshagien/daer dese onbe-
schaemde beesten sich onthouden / als de
pest vlieden.

Van 't beginsel en oorspronck der strijdtbare Vrouwen

Amazonen genaemt , en van meenighe notable Daden , die sy
uytgerecht en gedaen hebben.

In het Koninkrijk Guiane sijn aen-
verschepte plaetsen veel Amazonen /
om welke oock de Rivier Amazonas de
naem heeft. Van welke bewonderen

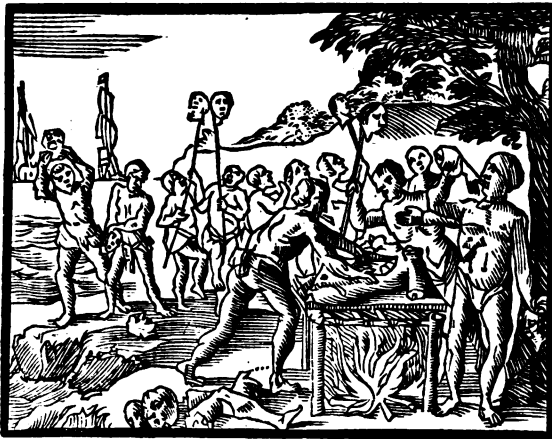
de voornaemste meest op klepne Eplan-
ties en dicke Boomen / die in 't water
staen sijn woonende / pder moet met een
klepne Schurpse of Daer-tuygh tot sijn
gebu-

Beschrijvinge van de Amazoonsche Vrouwen.

11

geboren waren/daer sy seer baerdigh werten mede om te gaen. En om dat de Nuchteren die van de Amazonen spreken/gemeenlick die van Asien verstaen/so sal ick oock van de selve sprecken / en Justinum sonderlinge naboigen/die van desen alderbescheydelickst gheschreben heeft. De Scythen waren strijdbare Mannen / 't welck ons andere Historyschrijvers genoeg betuygen : sy hadden in 't beginnel twee Coningen / den welcken sy in als gehoosfaem waren / en regeerden haer na hen gebodt. Maer sijnde de begeerte van heerschapppe soo groot / datse geen mede-gesel en wilden hebben / gerees tusschen de twee Coningen so grooten twist / dat in alle 't landt daer nae intwendige Oorloghen op ston-

den. In de welcke de een partpe de victorie krijgende / soo werden twee van de principaelste Mannen van de andere partpe / waer af den eenen Minius is genaemt / en den anderen Scelopith / gebannen / met een groote meenichte van hunne aenhanghers / de welcke alle gader in de valen van Cappadocien in het kileyn Asien liepen : en aldaer woonden sy teghens danck van de lieden van dier contrepen / langhs de Riviere Cermodon / de welcke in de Zee Eurinus vloeyt / die men andersints Pontus noemt. Ende hun selven Heeren des Lants en bpliggende plaetsen makende / en aldaer sommighe jaren nu geregneert hebbende / so geschiedent dat de lieden die met hen ge-unieert waren / op hun ver-

stoort zijnde / teghen hen conspireerden / ende vergaderden heymelicken / en sloeghense met listen allegader ten lesten doot. De Vrouwen die t' huys gebleven waren/dese tijding van haer Wang hoorende / waren uptermaten seer droevigh ; niet te min al waren sy Vrouwen / nochtans beslotē sy met manlichen moede / de handen aen de Wapenen te slaen / om de doot van haer Wang te wreken. Ende om dat dit ongeluck gemeyn zijn soude / soo dooden sy de restē van haer

Wang die t' huys gebleven waren / doen de ander gebannen getweest hadden : en doe sy allegader by een waren / soo versamelden sy een groot heyl / hun woon-steden verlatende / en ten Houwelick wepgerende den genen diese versochten : en doen sy in de landen van haer Wyanden ghekomen waren (dieher luttel wercx of maechten / hoe wel dattet hun gelwaerschout was gheweest) so overvieleu syse onbetiens / en sloegen het al doot datter was. Dit gedaen sijnde / soo be-

heer-

heerden dese Vrouwen dat Lantschap / re Thermodon / aldaer haer Manst ver-
in 't begiusel woonende langhs de Rible / mooyt hadden geweest.

Dus versterkten sy haer in die plaet- deelen / met groote eendrachtigheyt / en
sen / en woonen de omleggende Landen / elck van desen beschermiden met grooter
en bestonden onder haer twee Coningin- yromicheyt de Landen diese getoomen
nen te kiezen: waer af de een hiet Mar- hadden. En om datse te meer ontsien
tesse / en de ander Lampidon: dese twee souden worden / so seydten sy datse Doch-
deyden 't Heyn en Krijghs volck in twee terts van Mars waren. Daer na bedach-
ten

ten dese wonderlijcke Vrouwen / dat in sulcher manier sonder mannen te leven / haer Geslachts sou te niete gaen / daerom maechten sy Vrouwenliken niet sommige

haere gebueren Gargariken ghenaeint / (gelijk Plinius seyt) met sulcher conditie dat hun Maers haer vergaderen souden in een gesette plaetse / ontrent de Maer-

maent / en datse met hun blijven souden / en alle gepl en dardelhepdt plegen sommige dagen / tot datse haer bevonden bebrucht te sijn : en datse daer na wederom na hups gaen souden. En waert sake dat sy eenige Dochters baerden / die hielden sy by hem / en instruerdense ter Wapenen / en in andere mannelijke oeffeningen / gelijk de Vreeden te temmen / en sy leerdense oock vliegen en jagen : maer indien sy Sonet baerden / die souden sy den Vaders t' hups / en quamender eenige wederom / so seyt Dioscorus datse hun de armen en benen breecken / in sulcher boegen datse onmachtigh waren in eeniger manieren Wapenen te boeten / en sy schicktense tot Spinnen en Weven / en om andere vrouwenlike werken en diensten te doen. En om dat dese Amazones hun altyds behielden met Boogen en Pijlen / ende dat haer docht dat hen de Maannen tot dese en andere oeffeninge grootelijks beletten / soo banden sy de Dochters haer rechter Maanne af / en hierom werdense Amazons geheeten / t welck in de Griecsche Tale sonder Maannen te seggen is : hoewel dat som-

mige desen paem van een ander bedienisse seggen te sijn. En daer nae dooz lanchhepdt van tijden / vermenichvuldigende in getale en machte / so maechten sy groote gereschappen van onopge en bechtende instrumeyten / en haer Lande (t welck hen seer kleyn docht te wesen) in de bewaernisse van sommighe latende / trocken wt / verkomende en beherrende al het gene dat sy wederspannich vonden : en den bloet van Canias overgescheept synde / soo quamen sy in Europa / alwaer sy sommighe Landen wonnen / haeren wech nae Aziaten nemende / van waer sy naderhandt met grooten roof en victorie weder keerden : en in Asten wederom komende / namen sy veel Provintien in / soo veel als dat Ammianus Marcellanus seyt / datse tot de Zee Caspis toe quamen. Sy stichten en peuplerden ontallich veel steden / onder de welke (nae de opinie van sommighe) oock is de vermaerde stadt van Ephesus : overmits dat dese altydt het hooft van hun Rijck was / en de principale stad aen de Riviere Thermodon gelegen. Sy behielden hen in de Onoplosse met

met *klare* Beickelaten / de welke (ge-
lijck *Virgilius* seft) gelijk een half Ma-
ne gemaecte waren. *Martianus Ca-*
pella seft / so wanneer sp ter oorloghen
toghen / datse eenderhande maniere van
fuyten gebuyckten / om hem voick tot
verchten te verwecken / gelijk de *Lace-*
demoniers plegen te doen : en sp leefden
in sulken staet totter tijt toe dat *Alexan-*
der de groote in *Afien* passeerde / om de
Byrcanians te bekechten : in welke tij-
den een van hun Coninginnen *Calistris*
genoemt / met een groot heyz van *Amaz-*
ones upt haer lande trock / om desen
grooten *Heere* te kennen en te sien. En
by de plaetse komende daer hy was / soo
lant sp t hemwaerts haer *Ambassae-*
om passpoort te verwerben / om hem te
komen besoecken / hem ontbiedende hoe
grooteliks dat de vermaertheit van een
soo grooten personagie haer verweckt
hadde / hem te komen besoecken : t welck
als *Alexander* verstaen hadde / soo ver-
kregh sp haer passpoort. Waerom sp
sommighe van de principaelste *Amazo-*
nen met haer nemende / en de reste in se-
kere plaetse latende / so quam sp tot *Alex-*
ander / in seer schoone oprustinge / van
den welcken sp seer minnelicken ontfan-
gen wert : en met blijden gelate presen-
teerde hy haer alle t gene dat hy ver-
mocht / haer bragende of sp van hem pet
begeerde / hy en soudet haer niet wepge-
ren. By antwoorde datse niet gekomen
en was om eenich lant te begeeren / noch
heerlijckheden / maer om eenen alsodan-
gen vermaerden Coninck te kennen /
van den welcken sp soo wonderlike din-
gen hadde hooren seggen : en dat sp veel
eer quam om hem in stede van eenen
Mah te ontfangen / totter tijt toe datse
bevrucht soude sijn / by datse *Erfgena-*
men hebben mocht van eenen alsulcken
excellenten Prince / hem wijs makende
datse van so edelen stammig was / en van
so grooten gemeenschap / dat hyse niet en
behoorde te verachten : hem beswende
waert kerde dattet den *Goden* belesse

datse een dochter by hem wari / datse die
seifs by brengen soude / en haer erfge-
naeme maken / en waert sake dattet ee-
nen Sone ware / dien soude sp hem sepi-
den. *Alexander* bzaeghe haer of sp met
hem ter oorloghen trecken wilde / waer op
sp haer excuserende / antwoorde datse
daer niet gaen en konde sonder groote
schande / en hasardt van haer lijck te
verliesen : waerom dat sp hem bad dat
hy haer begeerte volboen woude. Ten le-
sten trock sp met *Alexander* den tijt van
derthien dagen / in alle eerlike en secrete
conversatie / nae den welcken tijt oed-
lof genomen hebbende / vertroock sp nae
haer *Provincie*.

En dewijle ick by de stroom der *Amaz-*
onen ben / al-eer ick van daer ver-
trecke / sal het goet sijn pets te seggen
van het geene ick op de plaetse selver heb
kommen vernemen. Enige hebben dese
Riviere der *Amazonen* ofte *Oreglianen*
genoomen voer die van *Maragnan* maect
andere willen daer twee van maeken /
en seggen hare monden ofte inkomingen
eenighe hondert mijlen van den anderen
sijn leggende / makende die van *Marag-*
nan aen de *Dooft*-zijde de afschepdinge
van *Brazil* / even als de *Riviere* de la
Plata ofte *Silvert*-stroom d' andere aen
de *Zuydt*-zijde : alle dese *Stroomen* ofte
Rivieren komen van de *Berg*hen van
Peru / sijnde de alderhoogste en bestwaer-
lijckste om te beklimmen / van t overige
deel der geheele *Werelt*.

Den *Stroom* der *Amazonen* is seer
wijd in hare inkominge / by nae 50. mij-
len van het eene tot aen het ander eynde
des lants / ende heeft in haer verscheide
grooten *Eplanden* : de *Zee* loopt aldaer
op de uren haer getpen seer snellijcken
op en af / en brenghet met haer menighe
van buchten / boorden en planten te rug-
ge / welke sp langhs de *Kust* (die vol
Boschen is) ontworfelt. Want also de
Oebers laegh sijn / loopt de *Zee* onder-
hindert heel verre in het lant. De betwe
van het water des *Stroom*s / treckt op
het

Journal
van *Jan*
Moer
quet.

Riviere
der *Amaz-*
onen.

het Maentj: Wy beboonden die meer dan 30. mijlen in Zee foetachtigh. In de felde 30. a 40. mijlen intie-waerts / ſijn oock eenige Eplanden waer hun de ſtrijgbare Vrouwen Amazones genaemt / op ſijn onthoudende / boerende de ſelve den Oorlogh met die van het vafte landt / op de Kuſte van Bafil: en die aen de andere zijde / daer de Indianen naer de Caep Bapanpout woonen / dat ſijn hunne Vrienden en Bondtgenooten / en daer mede trecken ſp int den oorloge. Dese Vrouwen dan om boort te teelen / hebben alle jaren te doen mede ſelve Indianen / ontrent de maent May / en geven daer toe aen die een teechen / waerneer ſp begeren dat ſp tot haer overkomen / en dat alle dagen en ure van de boortz. Maent; boortz en ſlaen ſp niet toe dat de ſelve Indianen ſtercker in haer Eplandt komen dan ſp ſelver ſijn / ſtellende ſich eenige van hun aen de Haben / om die te bewaren / terwijle de andere haren tijt in genuchte doortzenghen / doch daer naer gaen de ſelve Wachteren van geſijcken op haer beurt hun mede verzoelicken / en alſo beſteden ſp die geheele lieffelijke Maent in vrolijckhept en genuchten. Als nu op 't eynde van 't jaer hare Vrienden en Bondtgenooten tot hun wederkeeren / en ſp ondertuſſchen komen te baren / ſo behouden ſp daer van alleen de Vrouwelijke vruchten / ende geven de Mannelijke aen de Mannen / om die met hun mede te nemen / willende die ſlach niet langer dan een jaer onder hun gedoogen. In deſen ſoude het waerſchijnelijck zijn / dat de Sonen die ſp deſe Indianen mede geven / naderhand noch wel te doen komen te hebben met hare Suſters en na Bloet-vertwanten / te meer alſo ſp altoos gewoon zijn te ſoecken de Kinderen der gener die met hun te doen gehadt hebben. Echter al hoe wel deſe Indianen van het vafte landt getrouwt zijn / ſoo en dienen hun deſe Amazonen anders nergens toe / als tot Vriendinnen die den een den anderen vereeren in teer-

ken van keſde / en goede genegenhept tot malkanderen. Mengende 't gene dat eenige willen ſeggen / dat ſp maer een boortz ſouden hebben / en de andere afbranden / op de maniere der oude Amazonen / die aen de ſtroomen Chanaïs en Chermodoon gewoont hebben / ſulchs ſijn alſo leen maer verbeterde verdrichſelen. Doch waerachtig iſt het dat deſe de Melck van hare eene boortz laten verdooghen / om alſoo te vyget met de Boghe te konnen ſchieten: en 't kan ſijn dat men aldus het ſeggen der Ouden oock moet verſtaen. Den Soen van den Koningh Pappo ſepde wy onder anderen / dat deſe Vrouwen 't hant van hare Vrouwelijckhept heel langh draghen / en ſulchs hemmen als het hant op hun hoofd / en dat ſp van ſeer groote geſalte ſijn: ſepde oock noch / dat hy in haer lant geweest was met ſijnen Gome Anacajourp. Wy en konden haer niet gaen beſoeken / gelijk wy wel wenſten te doen / vermits de aſolietinge van het water / aldaer al te ſterck voor de Scheepen ſijn meerſchietende / ja ſelver voor ons Schip en Jacht / 't gene alreede genoegh naer 't water heiden: en dewijl de bloeden aldaer na de Kuſten trecken / kan men derwaerts niet komen dan met een Roepſchuyt / ofte met de Canoes der Indianen / die niet boven een voet water diep gaen. Dier daer alle het gene ick hebbe konnen erbaren van de ſelve Amazones: 't welcke wy niet en doet in twijffel trecken / alle het gene wy daer van geſchreven vinden / van die beroemde oude Schryvers; men hout oock dat daer noch eenige in Africa / ontrent de Caep de bona Esperance ofte Goede Hope / in 't Koningrijck van Monomotapa zijn. Alle het landt dat aen de ſlinker-handt in de ſtroom der Amazonen leyt / iſt verbat onder de groote Provintie van Bafil / eerſtelijcken ontdeckt ſijnde getrouwen door Albares Cabral / Portugeeſch Capiteyn / in den Jaer 1500. Jan Vincent en Arias Vincent / vonden in den Jaer 1509. de Bloet

Maragnan / gevonden door de grootste
van de geheele Wereldt. Sedert heeft
Americus Vesputius en andere / die lan-
den beter leeren kennen : en in 't Jaer
1542. heeft den Capiteyn Francops
Oreglianus / Castiliaen / (gevonden syn-
de door Gonfalez Pizarro) een Riviere
ofte Stroom gevonden / die uit de Pro-
vintie Atumquiro is vlietende / geleghen
30. mislen van de Australische Zee. De-
sen van Peru vertrocken zijnde / verbolg-
den die Stroom ober de 400. mislen / af-
barende eenen rechten wegh tot aenha-
ken mont / en meer dan 1700. in kron-
migheden en omwegen / bindende daer
in vele volckrijcke Eylanden ; ende was
acht Maenden langh op dese Rypse / in
dusfentderley gebaren en ongelegenthe-
den : dese heeft aengebracht dat hy op se-
keren oever deses strooms gevonden
hadde / de Vrouwen die met de Voghe
sehooten / welke de Amazonen sijn / en

hielden de Spanjaerts aldaer / met hen
gebecht. Columbus in sijne tweede Ryp-
se / hadde alreeds dese Amazonen ont-
deckt op seker Eylandt / het gene de In-
dianen Madamina ofte Matimina noe-
men. Dese Capiteyn Oreglianus gaf
aen dese grootte stroom / ofte Riviere der
Amazonen / synen naem / en nam die
oock door die van Maragnan / soo als de
hebeng-daeghsche Rypfers daer in ge-
noechsaem ober een sijn komende : in der
daet de gene / welke in den Jaer 1612. in
de Coupinambous / en het Eylandt van
Maragnan sijn geweest / berichten ons
dat aldaer geen Rivier ofte Stroom van
die name en is / maer alleen een Inham
ofte Bay / en in de selve 't boorz. Ey-
landt van Maragnan ; welken name
wel oorsaeke kan sijn / dat men die boorz
een andere Riviere van Maragnan ge-
noemen heeft / verschepten van die van
Oregliano ofte der Amazonen.

E Y N D E.

